



ЕУ ПОДРШКА КОСОВУ

ИНВЕСТИЦИОНИ ИНСТРУМЕНТИ



Економски и инвестициони план за Западни Балкан, којег је Европска комисија усвојила 6. октобра 2020. године**, има за циљ да подстакне дугорочан економски опоравак региона, да подржи зелену и дигиталну транзицију, да ојача регионалну интеграцију и приближавање Европској унији. Инвестициони пакет ће бити кључни покретач који ће омогућити јавна и приватна улагања европских и међународних финансијских институција у регион.

ИНВЕСТИЦИОНИ ПРИОРИТЕТ 1: Повезивање истока и запада

Завршетак изградње Ауто-пута мира на Косову, који повезује Приштину са Нишом у Србији.

ИНВЕСТИЦИОНИ ПРИОРИТЕТ 2: Повезивање севера и југа

Надоградња и унапређење железничког правца који повезује Београд и Приштину, кроз извођење грађевинских радова на Косову.

ИНВЕСТИЦИОНИ ПРИОРИТЕТ: Обновљива енергија

Убрзање припрема за II фазу изградње хидроенергетског система Ibër-Lepenc.

ИНВЕСТИЦИОНИ ПРИОРИТЕТ 5: Прелазак са угља на друге енергенте

Припрема за изградњу гасовода на линији Косово – Северна Македонија.

FLAGSHIP 7: Waste and waste water management

Завршетак изградње постројења за пречишћавање отпадних вода у Приштини.

ИНВЕСТИЦИОНИ ПРИОРИТЕТ 8: Дигитална инфраструктура

Даљи развој и имплементација националне широкопојасне инфраструктуре – завршетак реализације најнапреднијих инвестиционих пројеката до 2024 године.

ИНВЕСТИЦИОНИ ПРИОРИТЕТ 9: Конкурентност приватног сектора

Повећати износ гранта и гарантовати капацитете за подршку приватном сектору и мобилисати помоћ за одрживи рурални развој.

Инвестициони оквир за Западни Балкан (WBIF), који укључује и сопствену платформу приватног сектора Програм за развој предузећа и иновација Западног Балкана (WB EDIF), окупља партнере на Западном Балкану, билатералне донаторе и међународне финансијске институције с циљем пружања подршке развоју те процесу приступања, како региона, тако и појединачних земаља. Инвестициони оквир за Западни Балкан основан је 2009. године са Европском унијом као највећим донатором кроз Инструмент за претприступну помоћ (IPA).

Предприступна помоћ (IPA II) непосредно обезбеђује додатна средства Косову кроз билатералне грантове за подршку пројектима у области саобраћаја, енергетике, животне средине, конкурентности, иновација и изградње капацитета.

Table comparing WBIF grants (2009-2021) and bilateral grants through IPA II (2014-2021) across categories like Transport, Energy, Environment, Social Protection, Digital Infrastructure, and Private Sector.



„Пројекти WBIF мењају квалитет живота на Косову. Системи водоснабдевања и грејања обезбедили су снабдевање Приштине водом 24 сата седам дана у недељи и умањене рачуне. Железничка линија 10 и Аутопут мира интегрисати ће Косову у главне саобраћајне мреже.“

Амбасадор Томаш Зуниог Шеф Канцеларије ЕУ и специјални представник ЕУ на Косову

WBIF И КОСОВО

КОСОВО И ИНВЕСТИЦИОНИ ОКВИР ЗА ЗАПАДНИ БАЛКАН (WBIF)

Резултати

- 53 км аутопута
Санитано 213 км железничких линија
Системи градског грејања за 1,2 милиона људи
Побољшани системи водоснабдевања и управљања отпадним водама за 1,8 милиона људи
Објекти медицинског истраживања и болнички објекти за 2,2 милиона људи
136.500 ученика и наставника у 500 школа повезани су на широкопојасну интернет мрежу велике брзине

Инвестициони оквир за Западни Балкан на Косову такође подржава конкурентност и иновативност приватног сектора (укључујући пољопривреду) кроз комбиноване инвестиције (грантови и кредити), преко следећих инструмената:

Table listing funding instruments: WB EDIF (€90.5m), EFSE (€308.8m), GGF (€11.7m), REEP/REEP+ (€15.6m), and Total (€426.6m).

Summary table of WBIF results: Grants (€198.7m), Potentially signed credits (€265m), Assessed value (€1.8bn), Investment grants (€155.7m), Technical assistance (€40.5m), Support to private sector (€426.6m), and Supported projects (30).

Подаци из септембра 2021.

Приступ финансијским средствима и конкурентности за мала и средња предузећа

Програм за развој предузећа и иновација Западног Балкана (WB EDIF)

Програм за развој предузећа и иновација Западног Балкана (WB EDIF) пружа различите приступе финансијским средствима за мала и средња предузећа (МСП) кроз низ финансијских инструмената, које прати саветодавна помоћ, како би се повећала спремност малих и средњих предузећа за инвестиције.

ЕФСЕ Европски фонд за Југоисточну Европу (EFSE)

Европски фонд за Југоисточну Европу (EFSE) јача економски развој кроз обезбеђивање финансијских средстава посредним кредитним институцијама које одобравају позајмице микро и малим предузећима, пољопривредницима, пољопривредним предузећима и домаћинствима.

Енергетска ефикасност и обновљиви извори у приватном сектору

Фонд за зелени развој (GGF)

Фонд за зелени развој (GGF) финансира пројекте обновљиве енергије преко посредничких кредитних институција које одобравају позајмице за мала и средња предузећа и домаћинства.

РЕЕП/РЕЕП+ Регионални програм енергетске ефикасности (REEP/REEP Plus)

Регионални програм енергетске ефикасности (REEP/REEP Plus) обезбеђује комбинацију финансијских инструмената за општине, мала и средња предузећа и домаћинства, за пројекте одрживе енергетске ефикасности.

* Овај назив је без прејудуцирања статуса и у складу је са Резолуцијом Савета безбедности Уједињених нација 1244/1999 и Мишљењем Међународног суда правде о Декларацији о независности Косова.
** COM(2020)641 финални текст



KOSOVO



WBIF у јавном сектору • Мешовите инвестиције за велике инфраструктурне пројекте



Источни крак Паневропског коридора: генерална санација Правца 10, фаза 1, железничка станица Косово Поље – граница са Северном Македонијом

Мере енергетске ефикасности у централним јавним објектима

Источни крак Паневропског коридора (R10) прелазу кроз Косово од севера до југа, од границе са Северном Македонијом до Србије, и представља једину железничку везу Косова са регионом. Цела траса је у лошем стању, са озбиљним структурним ограничењима која не дозвољавају брзину саобраћаја већу од 60км/ч, а у неким областима и 20 км/ч. Овај инвестициони пројекат – уз подршку WBIF – омогућава замену или обнову застарелих скретница, колосека, мостова и тунела. Од овог пројекта се очекују значајне користи, укључујући (i) сигуран и ефикасан железнички превоз за приближно 50% становништва Косова; (ii) значајно побољшање капацитета путничке и теретне пруге и времена путовања; и (iii) смањене емисије CO₂.

Пројектом енергетске ефикасности и коришћења обновљиве енергије смањује се потрошња енергије и употреба фосилних горива у јавним објектима кроз инвестиције у енергетску ефикасност и обновљиве изворе енергије, а такође се унапређује одржива енергетска политика и регулаторно окружење на Косову. Пројекат садржи три компоненте: (i) увођење чисте енергије у јавне зграде; (ii) политичка и регулаторна подршка за чисту енергију; и (iii) подршка имплементацији пројекта.

Грантови ЕУ: €42,2m; Грант EBRD: €1m
 Кредит EBRD: €19,2m; Кредит EIB: €20,9m

Грант билатералног донатора: €0,7m
 Кредит WBG: €27,7m

Укупна инвестиција: €83,3m

Укупна инвестиција: €28,4m



Пројекат регионалног система водоснабдевања у Приштини

Пројекат побољшања образовања на Косову

Приштински систем водоснабдевања знатно трпи због губитака и неиспостављених и ненаплаћених рачуна. Ови фактори довели су до лошег квалитета услуге и тешке финансијске ситуације. Процењује се да цурење у систему износи 50%, а наплаћени приходи такође представљају само око 50% њиховог потенцијала. Да би се овај проблем решио, пројекат WBIF је обухватио изградњу две мање акумулације, замену цеви, уградњу бројила и побољшања у домаћинствима. Ове инвестиције тренутно смањују губитке воде на мрежи и побољшавају одрживост водоводних веза система за око 700.000 нових и старих корисника у Приштини и околини.

Косовски образовни систем користи готово 1,5 милиона ученика, али постоје проблеми у обезбеђивању адекватних наставних планова и програма, окружења за предавање и учење како би се добиле вештине које се траже на тржишту рада. Стопе уписа у средње школе су 88% за девојчице и 92% за дечаке. Упркос оствареном напретку, разлике у приступу образовању и даље постоје. Да би се подстакло даљи напредак, WBIF је определио грант којим је помогао Министарству образовања, науке и технологије у развоју базе података о образовању, припреми студије која ће идентификовати главна ограничења са којима се суочавају девојчице у образовним питањима, и проценити потребе за стручном обуком наставника. Ове интервенције су омогућиле боље планирање инвестиција у образовном сектору.

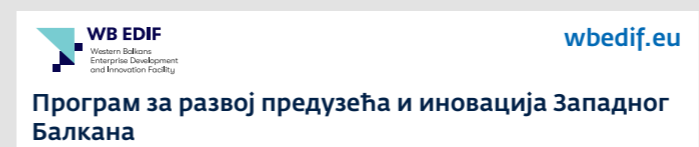
Грантови ЕУ: €11,2m
 Кредити KfW: €26m

Грант билатералног донатора: €0,5m

Укупна инвестиција: €52,3m

Укупна инвестиција: €0,5m

WBIF у приватном сектору • Приступ финансијским средствима и конкурентности, енергетској ефикасности и обновљивим изворима



Програм за развој предузећа и иновација Западног Балкана

Циљ: Унапређење капацитета и приступа повољним средствима за компаније на Западном Балкану.

Програм за развој предузећа и иновација Западног Балкана (WB EDIF) је платформа, коју води ЕУ, за развој приватног сектора на Западном Балкану. Она уједињује кључне заинтересоване стране, укључујући владе држава Западног Балкана, међународне финансијске институције, регионалне организације и билатералне донаторе с циљем заједничког повлачења и искоришћења финансијских средстава и стручности. Програм за развој предузећа и иновација Западног Балкана (WB EDIF) омогућава вишенаменски приступ финансијским средствима за мала и средња предузећа кроз низ финансијских инструмената (нпр. гаранција, деоница и кредита). Све ово прате саветодавне услуге како би се повећала спремност малих и средњих предузећа за инвестиције и подржале реформе политике у региону.

- €90,5m за финансирање малих и средњих предузећа (МСП) ✓
- Подршка за 644 малих и средњих предузећа на Косову ✓
- 4 инвестиција кроз деонице (€7,9m) ✓
- €3,3m за техничку и саветодавну помоћ за МСП ✓



Европски фонд за Југоисточну Европу*

Циљ: Обезбеђивање одрживог финансирања микро и малих предузећа и породица са ниским примањима.

Европски фонд за Југоисточну Европу (EFSE) је јавно-приватни фонд којег подржава Европска унија, а који се бави јачањем економског развоја кроз обезбеђивање финансијских средстава посредничким кредитним институцијама које одобравају позајмице за мала и средња предузећа, укључујући пољопривреднике и пољопривредна предузећа и домаћинства. Његов развојни фонд пружа техничку помоћ у изградњи капацитета предузетничких екосистема (нпр. предузетника, финансијских институција, јавних установа). Покретач овог фонда и водећи инвеститор је KfW.

- €308,8m инвестиција кроз субвенционисане кредите ✓
- Обезбеђено 92.405 субвенционисаних кредита ✓
- Саветодавним услугама подржано 84 пројекта ✓

*Број и износи субвенционисаних кредита од почетка



Самостално покренута компанија Labbok добила је од ЕУ, у сарадњи са EBRD и Европским Инвестиционим Фондом (EIF), средства за капитално улагање и саветодавне услуге за развој алата о начинима кодирања за учење деце. Програм Labbok заснован је на неколико модула – сваки сегмент уводи нови концепт у технологији и подстиче кориснике на експериментисање. Државне школе широм Косова већ користе Labbok наставни програм.



Фонд за зелени развој*

Циљ: Подршка регионалним мерама за смањење потрошње енергије и емисија CO₂ за 20%.

Исте структуре као и EFSE, Фонд за зелени развој (GGF) финансира пројекте обновљиве енергије. Посредничке кредитне институције одобравају позајмице микро и малим предузећима и домаћинствима. Фонд је нарочито фокусиран на инвестиције у области енергетске ефикасности и обновљивих извора енергије. Служба за техничку помоћ пружа подршку малим и средњим предузећима у припреми инвестиционих пројеката и изграђује капацитете посредничких кредитних институција. Покретачи Фонда за зелени развој су Европска инвестициона банка (EIB) и немачка развојна банка KfW.

- €11,7m инвестиција кроз субвенционисане кредите ✓
- Обезбеђено 2.857 субвенционисаних кредита ✓
- Примарне годишње уштеде енергије од 20.549 MWh ✓
- Годишње смањење емисија CO₂ од 5.349 t ✓

*Број и износи субвенционисаних кредита од почетка



Регионални програм енергетске ефикасности за Западни Балкан**

Циљ: Формирање одрживог тржишта енергетске ефикасности на Западном Балкану.

Регионални програм енергетске ефикасности за Западни Балкан (REEP/REEP Plus) обезбеђује комбинацију финансијских инструмената, техничке помоћи и политичког дијалога у циљу превазилажења препрека на тржишту и стимулисања дугорочног тржишног раста. Програм, којег имплементирају Европска банка за обнову и развој (EBRD), Секретаријат Енергетске заједнице и KfW, уз подршку ЕУ и осталих билатералних донатора, пружа подршку унапређењу регулаторног окружења за инвестиције у енергетску ефикасности, одрживу и обновљиву енергију. Програм такође омогућава приступ финансијским средствима општинама, малим и средњим предузећима и домаћинствима.

- €7.6m за финансирање стамбеног сектора (GEFF) ✓
- €18m за директно финансирање приватног сектора ✓
- Унапређена енергетска ефикасност ✓

**Регионални резултати



Водећем произвођачу кекса на Косову биле су потребне инвестиције како би се смањила потрошња енергије, побољшао квалитет и ефикасност процеса, чиме се унапређује конкурентност. GGF је финансирао нову пећ и нову линију за производњу кекса. Инвестиција од 49.000 евра омогућила је компанији да смањи потрошњу електричне енергије и воде за више од 50%. То значи да ће се инвестиција отплатити за отприлике шест година.